

ע"מ להצליח להתמיד בלימוד נדרש טעם בלימוד, ולשם כך דרושים כמה דברים:

האחד: ללמוד במקום שליבו חפץ ובמקום שלא יצטרך להתאמץ יותר מדי בשל לחץ חברתי. השני: להגיע לכך ניתן רק ע"י שלומדים מתוך סקרנות, ולכן צריך ללמוד דברים שמושכים את הלב וכל אחד בסגנון האישי שלו. אחד מגיע לכך ע"י לימוד ההלכה שע"מ להבין את העניין לאשורו הוא צריך לפתוח גמרא ועוד גמרא עד שהוא מגיע להישגים גדולים בתורה, אחר מגיע לכך ע"י לימוד ההספק ויש שדרך העמקות וכו', כל אחד לפי טבעו ודרכו.

הגיע אליו אברך והתלונן כי הוא חש ירידה בטעם בלימוד, מה עליו לעשות, אולי כדאי שיצא לעבוד לפרנסתו, אמר לו רבינו "בשביל לקבל טעם בלימוד צריך לשבת וללמוד, ואז מקבלים טעם בלימוד" אמר לו התלמיד "אבל הרי אני יושב ולומד בכולל" השיבו רבינו בשאלה: "האם יש משהו שאתה אוהב לעשות?" "כן, למשל לקרוא עיתון"... ענה התלמיד. בירר רבינו "מה מעניין אותך בקריאת העיתון?" השיב התלמיד "מרתק אותי תהליכי הפוליטיקה ותחכומי האנושות, וכל העומק שיש בדברים" ענה לו רבינו "בדיוק כך בצורה זו, אתה צריך ללמוד גמרא..."

דבר חשוב: כאשר לומדים גמרא בעיון, עוד לפני הפלפולים יש ללמוד את הגפ"ת עד הסוף, כי בלא זה לא ניתן להגיע לפלפול אמיתי. ויש הרבה ראשי ישיבות חשובים שהם ברמה גבוהה ומדברים אל התלמידים שלהם בפלפולים עמוקים, ולא טוב הם עושים, משום שאמנם הם ברמה גבוהה אבל התלמידים שלהם עדיין לא. לכן צריכים הם לדבר בפשטות ורק כך יצליחו ללמד את התלמידים באמת.

ועוד בעניין ההבנה העמוקה שכיום חסר לנו בדרגת ההבנה משום שבכל דור ודור יורדת הדרגה בהשגת התורה, ובשביל להגיע כיום להבנה אמיתית צריך קודם כל לצבור הרבה ידיעות, ורק ע"י זה אפשר להגיע להבנה עמוקה ואמיתית.

כמו"כ שמתעכבים על הבנה בנושא מסוים צריך להזהר שלא להתעכב יתר על המידה משום שבסוף קורה שלא מתקדמים וגם עלולים להגיע בסופו של דבר לדברים בטלים...

אך מאידך מכיוון שצריך להגיע גם להבנה, העצה לזה היא לחזור על הידיעות שצוברים שוב ושוב וכך ניתן להרויח את שני הדברים יחד.

והדבר החשוב ביותר: שכאשר באים ללמוד יש ללמוד מתוך רוגע וישוב הדעת, ולא מתוך מתח וכפיה עצמית. וכל אדם לפי כוחותיו וטבעו ולהמנע ממאמץ שהוא יותר מהכוחות.

מאמץ חיובי

יש מאמץ שהוא חיובי, שנובע מרוב מתיקות הלימוד. זהו מאמץ שאינו מזיק, והיו כאלו שהתאמצו בסוג מאמץ זה, וגם לאחר שהיו זקוקים למנוחה קצרה, התאוששו מיד וכוחותיהם שבו אליהם מיד. כי היה זה מאמץ מתוק.

עניינים סגוליים

רבינו נוהג להביא בשם החזו"א שחשוב מאוד להקפיד שלא להפסיד את העניינים הסגוליים, ולהזהר מאוד בשעת הלימוד שלא לגעת במקומות המכוסים.

תפילה לסייעתא דשמיא

ולא פחות חשוב מהכל - עניין התפילה, ע"מ לזכות לקבל סייעתא דשמיא. כי בלא סייעתא דשמיא לא ניתן להצליח בשום דבר בחיים.

אמונה ובטחון

במקום מסוים נפתח כולל שבו הובטח לאברכים מלגה גבוהה מהרגיל, ובשל כך עזבו אברכים רבים את הכולל שבו למדו קודם ועברו לכלל זה. אך לאחר תקופה נקלע הכולל לקשיים, ולא עלתה בידם של ראשי הכולל לשלם. האברכים היו ממורמרים ומתוסכלים והביעו את אכזבתם הרבה בפי ראש הכולל אחד מהאברכים נשלח לשאול את רבינו באיזו צורה ניתן לעודד ולחזק את האברכים אמר לו רבינו שיגיד לאברכים כי הכל מן השמים וכי נגזר על כל אחד ואחד קושי זה והקב"ה זימן שכולם יגיעו לאותו מקום ועל כן הדבר לא בגלל הכולל אלא משום שכך נגזר מן השמים

מידות טובות

וכן מידות טובות שהם כלי קיבול חיוני מאוד לקבלת סייעתא דשמיא בחיים.

ופעם סיפר שהיה אדם אחד שהיה מלקט חידושים טובים, וכל מה שהיה מחדש בשם עצמו לא היה יוצא טוב משום שלא היה לו מידות טובות... ובאותו ענין סיפר על אותו אדם שהיה מוציא ספריהם של אחרים, מה שהיה מביא בשם עצמו, לא היה טוב, משום שהייתה לו אהבת עולם הזה...

ועל זו הדרך סופר שבאחת השנים בימי הפורים ניגש אחד הבחורים להתייעץ עם רבינו. הוא סיפר כי הציעו לשעשע את הציבור בבדיחות וחיקויים ענה לו רבינו שימנע לגמרי מהדבר וסיפר על תלמיד משים עברו שבדרך שעשוע חיקה את אחד מגדולי ישראל. ולאחר אותו פורים הרגיש כי ירד לו הטעם בלימוד, ופנה לרבינו לקבל עיצה אמר לו ר' גרשון שהדבר נגרם לו משום שחיקה אז את אותו תלמיד חכם. נומספר ע"כ חבירו שאמר לו אותו אחד שכבר עברו עשר שנים מאז ועדיין לא חזר טעמו בלימוד.

הדרך לגדול

ע"מ לגדול בתורה ועבודת ה' יש ללמוד בכל יום לכל הפחות חצי שעה מוסר, ובספרים שליבו נמשך אליהם. רבינו מדבר בכל מקום על ענין המוסר. הגיע אליו אברך ושאלו: הרי בכל שנה מגיעים תלמידים רבים לישיבה, ובתוכם לפחות עשרה שהם בעלי כשרונות גדולים שיכולים לצאת גדולי ישראל, א"כ היכן הם אותם בחורים? שהרי במשך השנים הם נעלמים ונאבד שמם? שאלו רבינו "האם אתה שואל את השאלה הזאת משום שאתה דואג להם?" ענה לו התלמיד "לא, אני שואל את זה כי קשה לי על עצמי, מדוע לא יצאתי גדול בישראל" שאל אותו רבינו "האם אתה לומד בכל יום חצי שעה מוסר?" השיב התלמיד בשלילה. ענה לו רבינו "הנה לך התשובה למה אתה לא גדל, וזוהי התשובה למה גם שאר העשרה אינם גדלים..."

כשנשאל רבינו מה יכול לשנות את האדם מן הקצה אל הקצה, ולהופכו לגמרי, ענה ר' גרשון "לימוד המוסר".

בחור שעבר קושי ומשבר בא לרבינו וביקש לפרוש ולנוח מעט באיזה מקום. ענה לו רבינו שהמנוחה שטובה לו כעת ביותר היא להתפלל בישיבה וללמוד מוסר.

תלמיד בא להתייעץ עימו על ענין מסוים, ובתוך הדברים שאלו ר' גרשון האם הוא לומד מוסר. "משתדל" השיב התלמיד. אמר לו ר' גרשון "אני מבקש שתלמד בקביעות, ובכל יום חמש דקות" אותו תלמיד אכן קיבל על עצמו את הדבר, ובפורים שלאחר מכן בא לר' גרשון ושאלו האם לעלות את הזמן וללמוד יותר מחמש דקות. השיבו ר' גרשון בשלילה ואמר לו: "מכיון שהינך אדם לחוץ, אם תעלה את זמן הלימוד עלול לצאת לך הטעם הטוב שיש לך כעת מן הלימוד".

כששאלו אותו לגבי ספרי מוסר, באילו ספרים כדאי ללמוד. אמר לעבור על ספרי מוסר כדאי לעבור על "מסילת ישרים", "שערי תשובה" ו"אורחות צדיקים". אך לקבוע מוסר, יש לקבוע לימוד בספר שאוהבים ומתחברים אליו.

מישהו נוסף שאלו לגבי ספר מוסר מסוים האם כדאי ללמוד בו, והורה שמכיון שהספר כתוב ברמה גבוהה מידי לא כדאי ללמוד ממנו.

בעיתי מסוים שאלו מישהו איזה ספר מוסר כדאי ללמוד, ובדיוק באותו זמן היה מונח על השולחן הספר "בלבבי משכן אבנה" אמר לו רבינו שזהו ספר טוב.

תלמידו תהה פעם באוזניו מדוע הוא מרבה כל כך לדבר על ענין המוסר. השיבו רבינו: "אני בדקתי את זה ונוכחתי לראות כי אי אפשר להצליח בשום ענין בלי לימוד המוסר"

"הכיתה נתחייב בה"

נשאל פעם רבינו ע"י אחד התלמידים: כאשר מתחילים להתעסק באיזה עניין טוב, היכן הגבול כמה להמשיך איתו, ע"מ שהדבר לא יפריע לו ללמוד. ענה לו רבינו שאין גבול, "הכיתה נתחייב בה" וצריך לסיים את הענין עד הסוף.

עצות...

נכנס אליו אחד התלמידים בתקופת יום כיפור, ואמר לו שהרי ר' ישראל סלנטר זצוק"ל אמר שצריך ל"קבל קבלות". "עצות" תיקן אותו רבינו...

הלכה

חובה על כל אחד לקבוע לו זמן ללימוד הלכה. ובעיקר בשו"ע חלק אוה"ח שזה הכי נוגע למעשה בכל יום.

לשוה"ר

אחד שאל את רבינו במה כדאי לו להתחזק, ענה לו רבינו: בענין "שמירת הלשון". המשיך ושאל: האם לקבל על עצמו ללמוד כל יום הלכות שמירת הלשון? ענה לו רבינו אל תקבל על עצמך שום קבלות אלא תפסיק לדבר לשוה"ר...!

שמירת העיניים

הדרך להתמודד עם "שמירת העיניים" היא להסיח את הדעת, ולהתמקד בדבר שעוזר להסיח את הדעת. ולא לחשוב כל הזמן על הכישלון...

חינוך

דרך החינוך היא בנחת, וכל ילד לפי טבעו ודרכו. יש להזהר שלא להלחיץ חלילה את הילד, ולא לנהוג עימו בדרך תקיפה, אלא רק בדרכי נועם. וכ"ש שיש להיזהר מלומר לילד מילה פוגעת משום שמילים כאלו לא נשכחות ממנו לעולם, אלא אדרבא, לומר הרבה מילים טובות ומילות עידוד והערכה.

לא בכעס

וכן צריך להזהר מאוד שלא לכעוס, כי מכעס לא יוצא שום תועלת, הדבר היחיד שיוצא מכך בסופו של דבר הוא שהילד לומד ג"כ לכעוס...

גם כאשר לומדים עם הילדים, צריך להקפיד שהלימוד יהיה מתוך ישוב הדעת ובלי להלחיץ, וכל ילד לפי כוחותיו.

טבע הילד לחקות את הוריו, וזוהי דרך החינוך: בדרך שהם מתנהגים כך הוא מתנהג, ולכן אין טעם לומר לילד פקודות והוראות, כי הוא יעשה אותן מעצמו על פי איך שלומד מדרך הוריו, ואם מורים לו באופן של פקודות זה רק מזיק. (וכן ככה נהגו בבית אבא), וכ"ש לא בדרך של כפייה שזה גורם לו לעשות בדיוק הפוך. גם בעניינים גשמיים, אם יש לו תאוות טבעיות לאותם דברים, כגון באכילה וכדו', אם כופים אותו לעשות דברים מסוימים, הוא יעשה דווקא הפוך מזה.

ישנם הורים שחוששים מלהחניף לילדיהם, אבל האמת היא שצריך האב להחניף לבנו כדי שילך ללמוד תורה. ומוסיף רבינו שמרן הגר"ח קניבסקי הראה לו זאת מפורשות באבות דר' נתן.

להכיר טבע הילד וצרכיו

יש הורים שכאשר הילד מבקש מהם דבר מסוים, הם לא תמיד מבינים את הצורך בכך, ומה הדבר תורם לו. או שמכיוון שהם כבר עברו את גיל הילד, הם אינם מבינים את משמעות הצרכים שלו, ונענים לו בשלילה. וחבל שכך, מכיוון שהרי אם אין בכך משהו שהוא נגד ההלכה מדוע למנוע את זה ממנו?!

אבל מאידך לא טוב לתת לילד כל מה שהוא רוצה כדי שלא יתרגל ליותר מדי לפינוק. וצריך לכך חכמה אמיתית מתי כן לתת, ומהם הגבולות.

ילד שסר מן הדרך

הדרך לנהוג בילד שסר מן הדרך, היא בקירוב ואהבה, ושלא ירגיש שהוא מרוחק יותר משאר הילדים, ובמקרה והילדים שואלים מדוע מתייחסים אליו בחביבות, אפילו שמתנהג רע, אפשר להסביר להם שהוא ילד מסכן וחסר לו שכל, וצריך להתפלל עליו שיהיה לו, שיקבל שכל... ובמצב שיש חשש שהוא עלול להתחיל להשפיע על שאר ילדי הבית, יש להתייעץ עם מומחים לענייני חינוך שיסבירו איך לנהוג בכל מקרה לגופו.

ומביא בשם מרן החזו"א שהיה מקרה בילד שהתקלקל והגיע עד כדי חילול שבת רח"ל, אך הוא המשיך להיות בקשר עם הוריו. יום אחד הוא פנה אל אביו ובקש ממנו שיקנה לו רכב. אביו חשש שיסע בזה בשבת ובקש לעשות עם הילד תנאים, הוא הלך לשאול את החזו"א,

והחזו"א אמר לו שיקנה לילד בלי שום תנאים. אך אח"כ כשחזר לביתו וסיפר לאשתו את הוראת החזו"א, אשתו לא האמינה שזו הייתה ההוראה, ואמרה לו שבוודאי לא הבין נכון דברי החזו"א, והכריחה אותו לעשות עם הילד תנאים, סופו של דבר שהילד הוסיף לרדת והלך ונתרחק מהם יותר... !

הלימוד הראשון לילד

ברגע שבו הילד מתחיל להבין, הדבר הראשון שיש ללמדו זה את ענין האמונה ושכר ועונש. ודברים נוספים: מעלת השבת, שהילד לא ירגיש שזה יום של סבל שהכל אסור בו, אלא להיפך זהו יום של שמחה שאוכלים ושותים בו, ושרים זמירות שבת ועוסקים בתורה מתוך שמחה, עד כדי כך שגם הפנים משתנות בשבת. כמו שמוכא בתוס' בכתובות(ז:) בשם המדרש: כי בשבת "פנים חדשות באו לכאן"

וכן להרגיל את הילד לדבר דברי קדושה אפילו שאינו מבין את המילים. ומעשה שהיה בחו"ל לאחר השואה שרצה הרב מפוניבז' לקחת את כל הילדים היהודים ולגדלם לתורה, ולא הייתה אפשרות להכיר מי הוא ילד יהודי ומיהו גוי, והרב מפוניבז' אמר את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" ומיד כל הילדים היהודים שהכירו את הפסוק התקבצו ובאו אליו...

תפילה

הדבר החשוב ביותר זה תפילת ההורים על ילדיהם, מתוך דמעות עם נתינת צדקה, שזה כח גדול מאוד ויכול להשפיע גם לכמה דורות אחרי...

מקום חינוך טוב

מקומות החינוך שטוב ביותר לשלוח אליהם, הם מקומות שהמחנכים שם בעלי מידות טובות. ולא דווקא מקומות מכובדים עם שם טוב. אלא ככל שהמחנכים יותר בעלי מידות טובות כך ההצלחה בחינוך יותר גדולה.

מבחנים בישיבות

פעם אמר שכאשר עושים מבחנים בישיבות צריך לשאול שאלות שכל הנבחנים ידעו לענות עליהם. אם זה בכתב, צריך לשאול שאלות קלות, ואם זה בע"פ, לבחון כל בחור לפי דרגתו.

לימוד עם בחור צעיר

כשלומדים עם בחור צעיר חשוב לתת לו לדבר כמה שיותר, כדי שתהיה לו הרגשה טובה.

נסיעה לחו"ל

בחור אחד בפנוביז, עזר וסייע לחברו בכל מיני עניינים. ובבא העת, חברו עמד להינשא והחתונה התקיימה בחו"ל. החבר רצה להעניק לו כרטיס טיסה ע"מ להשתתף עימו בשמחה, הגיע הבחור לר' גרשון להתייעץ עמיו מה לעשות האם לנסוע לחתונה, שאלו ר' גרשון "האם זו חובה גמורה שתשתתף בחתונה?" הסביר הבחור כי בחו"ל לא יהיו לחתן שום חברים בחתונה ואולי ע"כ ראוי שהוא ישתתף "והשמחה לא תתקיים בלעדיך?" שאלו רבינו. ענה לו הבחור "אני אהיה החבר היחיד שישתתף כי כל שאר חבריו יהיו בארץ" השיבו רבינו ואמר "מכיון שחבריו בארץ, ודאי ידאגו שם בחו"ל לשמחו, ואם אתה תגיע תהיה זו רק תוספת שמחה, ובשביל תוספת שמחה לא נוסעים לחו"ל"...

קריאת שמות

הגיע אליו אחד מתלמידיו עם שאלה: איזה שם לקרוא לילד הראשון שנולד לו. משום שכעת, שלא כפי המקובל, מתאים יותר לקרוא בשם מהצד שלו. ופירט לרבינו סיבה כל שהיא. ענה לו רבינו שהמנהג הוא לקרוא בפעם הראשונה על שם מהצד של האישה, אבל אותו אדם המשיך וטען שאשתו גם היא מעדיפה את זה ענה לו רבינו שהיא חייבת בכיבוד הורים. (ע"כ. פורסם בדרשו)